

Kulturhistorie og fortidsminder i Nørreris Skov

Skovene langs Lilleå

Frijsenborg Gods og Favrskov Kommune byder dig velkommen til Nørreris skov, som ligger langs nord- og vestsiden af Lilleåen vest for Søften by.

De nærliggende skove mod vest og sydvest danner sammen med Udstrup og Nørreris skove et skovbælte på morænebakkerne langs med Lilleåens øvre løb.

Nørreris Skov tilhører Frijsenborg Gods, som ud over et stort landbrug er et af landets største private skovdistrikter. Der er offentlig adgang til skoven i dagtimerne, men kun til fods og på cykel ad skovvejene i henhold til Naturbeskyttelsesloven.

Et væld af fortidslevn

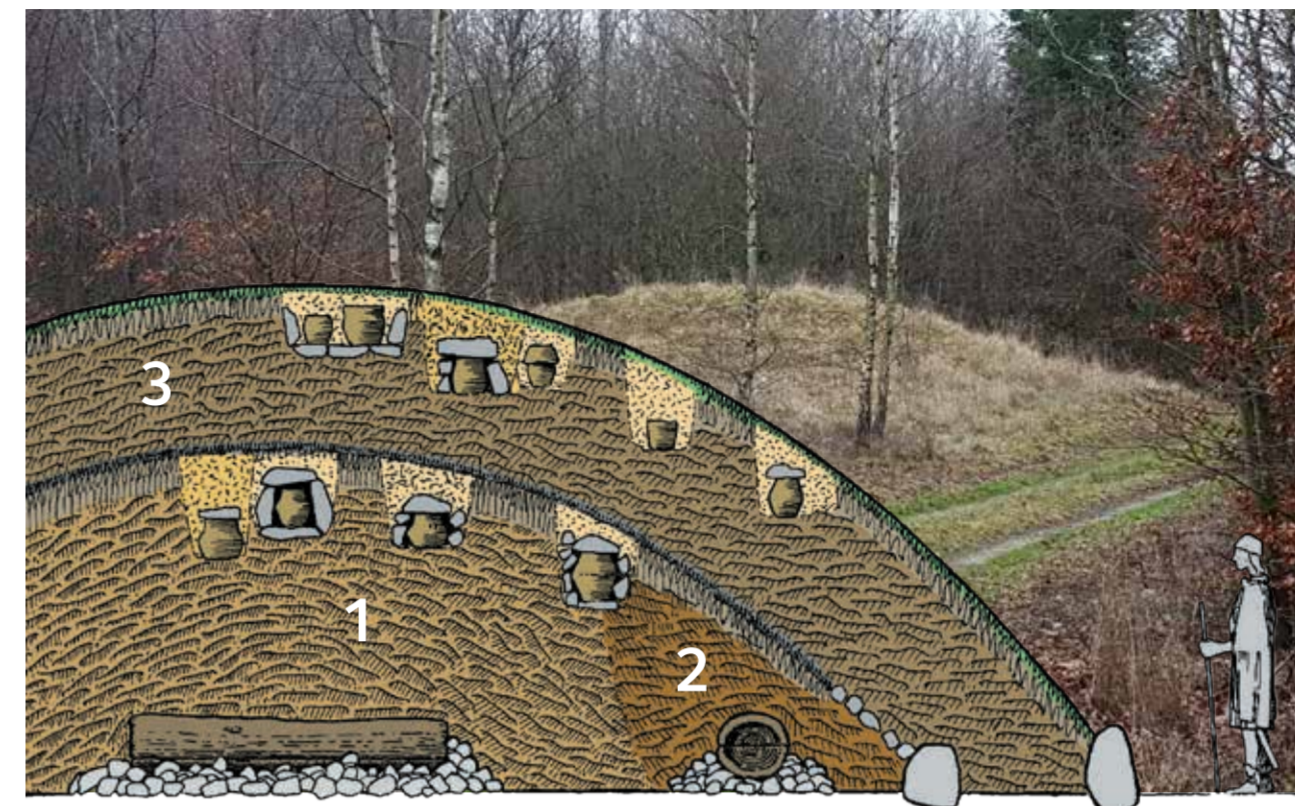
Højeste punkt i Nørreris Skov er 62 m.o.h. og skoven ligger på en let skrånende syd- og østvendt flade. I løvskoven er overfladen som regel ikke blevet udjævnet gennem moderne, dybtgående jordbehandling.

Skoven er rig på fortidsminder. 20 gravhøje fra sten- og bronzealderen, et stort voldsted fra middelalderen samt hulveje og markfelter fra oldtiden er bevaret - og oprindeligt har der uden tvivl været endnu flere. Skoven står i stærk kontrast til det omgivende åbne land, hvor omkring 90 % af gravhøjene gennem tiden er forsvundet. De gamle skove er derfor vigtige for bevaringen af vore fortidsminder.

Tætliggende gravhøje

Skovens mange velbevarede gravhøje giver et godt indtryk af, hvor tæt højene oprindeligt lå. De fleste rundhøje stammer sikkert fra bronzealderen (1.700-500 f. Kr.). Langhøjen, ved siden af den store rundhøj i skovens sydkant, blev dog nok opført allerede i bondestenalderen omkring 3.400 f. Kr. De to tætliggende "tvillingehøje" samme sted og mod vest langs skovvejen ind til voldstedet repræsenterer måske grave fra samme slægt.

Gravhøjene er fredede og ingen er undersøgt arkæologisk. Fra andre udgravninger ved vi dog, at højene som regel har flere byggefaser og grave - ofte både begravelser og brandgrave.

Gravhøje består som regel af flere byggefaser - her et eksempel med 3 faser. Ældst er de nederste ligbegravelser i bukister (udhulede egestammer) i fase 1 og 2, som ofte blev medgivet rige gravgaver. Herover brandgrave - stenkister med brændte ben eller gravurner nedsat i toppen af både den gamle høj og den nye høj - fase 3. Tegning: Jens Bech ©

Oldtidsmarker

Det opmærksomme øje og "følsomme fodsåler" kan i næsten hele skoven se og mærke små skelvolde og terrasseringer i skovbunden. Det er rester fra små, rektangulære - ca. 30 x 60 meter store - marker fra oldtiden. De ses bedst ved lavt lys efterår og vinter i løvskovene nord for Riisvej og nær skrænterne i syd mod Lilleå dalen - se kortet til venstre. Det er kun i gamle løvskove og på udyrkede arealer, at sådanne undselige fortidsminder kan findes bevaret til i dag.

I bronzealderen var landskabet et lysåbent overdrevslandskab, skabt af græssende kvæg og de skovrydninger for marker, som allerede blev grundlagt i bondestenalderen. Hulvejene i skoven har måske også rod helt tilbage til denne tid.

Nørreris Voldsted

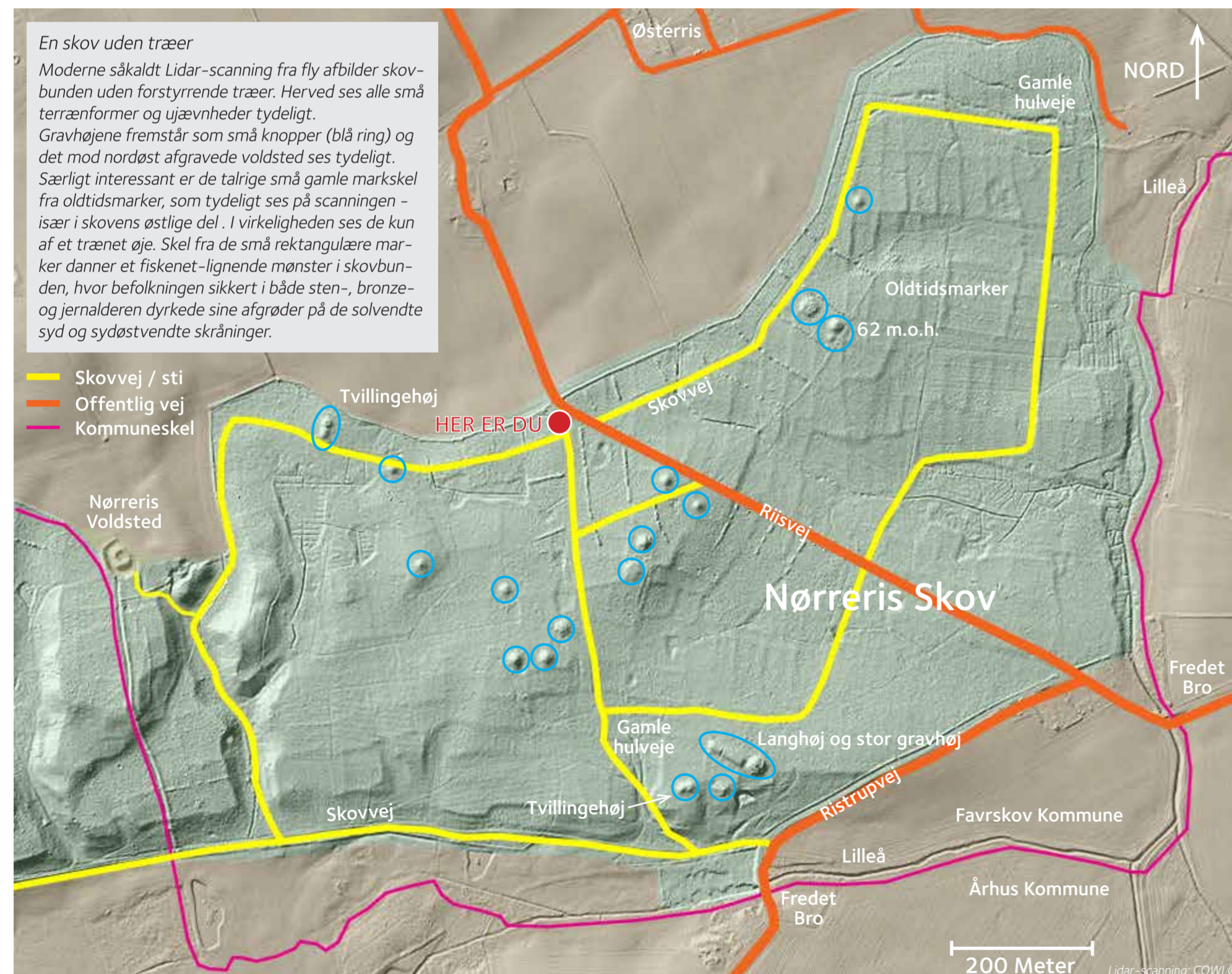
I nordvest kanten af Nørreris Skov ligger resterne af et middelaldervoldsted fra omkring år 1300. Som det er tilfældet med de fleste småborge fra denne urolige tid i Danmarkshistorien, ved vi ikke, hvem som opførte det murede tårn, og den bygning som har stået på stedet.

Voldstedet er kendt for det store egetræ "Niels Ebbesens Eg", som væltede under vinterstormen i 1991 og nu ligger nordøst for voldstedet. Et af flere sagn fortæller, at frihedskæmperen Niels Ebbesen i 1340 efter drabet på Grev Gerhard fra Holsten i Randers bandt sin hest til egetræet under flugten fra Randers. Gennem århundreder har voldstedet også fungeret som lokal festplads - en informationstavle ved voldstedet fortæller mere.

Panorama fra syd over Nørreris Voldsted med den nu væltede "Niels Ebbesens Eg".

Foto: KulturKonsulenten, 2019 ©

En skov uden træer

Moderne såkaldt Lidar-scanning fra fly afbilder skovbunden uden forstyrrende træer. Herved ses alle små terrænformer og ujævnheder tydeligt. Gravhøjene fremstår som små knopper (blå ring) og det mod nordøst afgravede voldsted ses tydeligt. Særligt interessant er de talrige små gamle markskel fra oldtidsmarker, som tydeligt ses på scanningen - især i skovens østlige del. I virkeligheden ses de kun af et trænet øje. Skel fra de små rektangulære marker danner et fiskenet-lignende mønster i skovbunden, hvor befolkningen sikkert i både sten-, bronze- og jernalderen dyrkede sine afgrøder på de solvendte syd og sydøstvendte skrånninger.

Skovvej / sti
Offentlig vej
Kommuneskel

Tvillingehøj

HER ER DU

Skovvej

Skovvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Riisvej

Nørreris Skov

Gamle hulveje

Langhøj og stor gravhøj

Tvillingehøj

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Skovvej

Østerris

Gamle hulveje

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lilleå

Lidar-scanning: COWI ©

200 Meter

Find naturperlerne i Favrskov Kommune

Et hav af søer, vidtstrakte dalstrøg skabt af åernes sving, høje bakker og dybe skove - ofte med langt mellem mennesker. Alt det venter dig, når du tager på tur i Favrskov Kommune. Læg dertil landskabets "krydderi" med næsten 400 fredede og synlige fortidsminder fra vores fælles fortid, hvoraf mange kan opleves på nært hold.

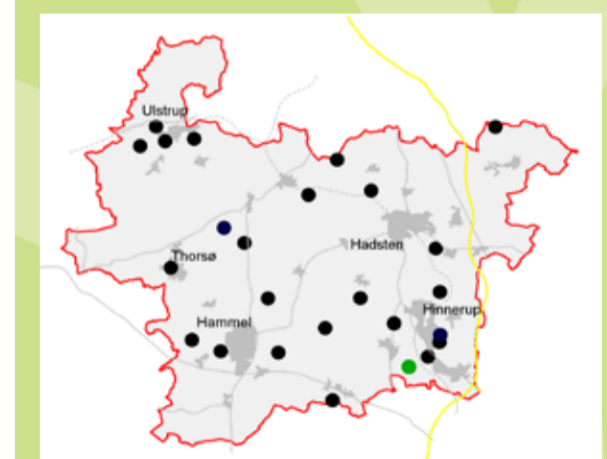
Kortet nedenfor viser et uddrag af kommunens natur- og kulturperler, hvor der er særligt gode muligheder for at færdes i naturen.

Husk, at de fleste naturområder tilhører private lodsejere. Det gælder også natur- og kulturperlerne.

Tag hensyn til dyr, planter og fortidsminder samt andre mennesker, som du møder på din vej. Og respekter de private ejeres anvisninger.

På Favrskov Kommunes naturportal kan du se mere om naturperlerne og om regler for at færdes i naturen.

God tur!

Her er du • Andre naturperler

Følg linket i QR-koden og læs mere om naturperlerne.

<https://oplevel.favrskov.dk/naturperler>

Læs mere på:
www.fortidsmindeguide.dk

